

Gematigde groei in het vooruitzicht

Op basis van de nieuwste CPB-raming wordt de economische groei in Nederland ingeschat op 1½% in 2010 en 2% in 2011. De resultaten van de afgelopen jaren rechtvaardigen de verwachting dat de groei in Brabant hiervan niet veel zal afwijken. De groei in Brabant kan wellicht nog iets hoger uitvallen omdat de Brabantse economie iets conjunctuurvoeliger is (dit geldt met name voor Zuidoost-Brabant).

Verder in dit nummer:

- Arbeidsmarkt
- Bedrijvendynamiek en woningmarkt
- Conjunctuurontwikkeling
- Nieuwsberichten

Arbeidsmarkt: uitzendbranche trekt aan

De uitzendbranche laat begin 2010 een forse verbetering zien. Deze 'early indicator' scheidt verwachtingen voor een herstel van de gehele arbeidsmarkt. Het aantal openstaande vacatures is iets toegenomen. De werkloosheid is constant gebleven. Het afgelopen jaar zijn vooral kwetsbare groepen op de arbeidsmarkt hard getroffen door de gevolgen van de economische crisis; de jeugdwerkloosheid is meer dan evenredig toegenomen. Toch vallen de gevolgen voor de arbeidsmarkt vooralsnog mee, wanneer we de forse productiedaling en eerdere voorspellingen in aanmerking nemen. Ook internationaal gezien is de werkloosheid in Nederland laag.

Industrie: meer orders, vooral uit buitenland

De inkoopmanagersindex heeft in februari de hoogste waarde in 28 maanden bereikt, vooral aangewakkerd door een grote buitenlandse vraag. De industriële productie is toegenomen. De concurrentie is echter nog altijd fel; dalende verkoopprijzen en een onder druk staande werkgelegenheid zijn het gevolg. Naast de industrie zijn het de groothandel en de zakelijke dienstverlening die op dit moment in de grootste mate kunnen profiteren van de aantrekkende economie.

Horeca, landbouw en bouw blijven kwakkelen

In de horeca, landbouw en bouwnijverheid duren de problemen voort (op basis van KvK COEN). De horeca (incl. makelaardij en reisbranche) heeft te lijden onder de ingezakte consumptie en malaise op de woningmarkt.

De bouwsector heeft behalve met de ingezakte woningmarkt ook nog te kampen met de gevolgen van een voor Nederlandse begrippen strenge winter.

Woningmarkt: aantal verkopen op historisch laag niveau

Het aantal woningverkopen bevindt zich op een historisch laag niveau. Wel is het aantal verkopen in de maand februari iets gestegen ten opzichte van januari. Huizen staan gemiddeld lang te koop en prijzen staan zwaar onder druk. Bijna alleen in het goedkope segment is nog sprake van enige activiteit.

Ontwikkeling in één oogopslag

Van alle indicatoren die maandelijks geactualiseerd kunnen worden, is hiernaast de ontwikkeling ten opzichte van vorige maand weergegeven. De meerderheid van de indicatoren wijst ofwel in de goede richting, of is neutraal ten opzichte van de vorige meting. Per saldo kan daarom worden gesproken van een verbeterde economische situatie.

Vacatures	↑
Werkloosheid	=
Werkgelegenheid*	↑
Producentenvertrouwen	↑
Inkoopmanagersindex	↑
Consumentenvertrouwen	=
Barometer Brabants Dagblad	=
Woningprijzen	=
Woningverkopen (#)	↑
Overall beeld	↑

* op basis van Monster employment index

Economie monitor Brabant

Arbeidsmarkt

Vacatures

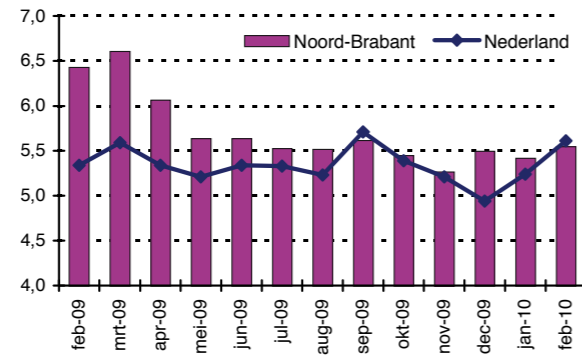
In februari 2010 stonden in Noord-Brabant gemiddeld 6.939 vacatures open (+2,6% ten opzichte van januari 2010). De vacaturegraad, het aantal openstaande vacatures uitgedrukt als aandeel van de totale werkgelegenheid, komt daarmee op 5,53. In Nederland als geheel is het aantal openstaande vacatures met 7,0% toegenomen ten opzichte van een maand eerder, waardoor de vacaturegraad is opgelopen tot 5,61.

De 'Monsterboard employment index' is in februari 2010 licht gestegen tot een waarde van 84 voor Noord-Brabant (82 in januari). Ook landelijk is sprake van een verbetering van de index met 2 punten (naar 85). De best presterende sectoren in termen van vacatureontwikkeling (in vergelijking met februari 2009) zijn landelijk gezien R&D, horeca & toerisme en landbouw.

Uitzendmarkt trekt aan

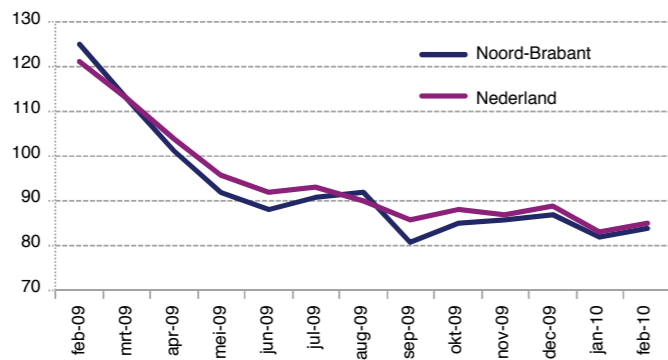
De uitzendbranche is een goede 'early indicator' om vroegtijdig te signaleren welke kant de conjunctuur opgaat. Veel bedrijven proberen namelijk in eerste instantie een vraagtoename op te vullen met flexibele arbeidskrachten. Vanaf het begin van 2010 is er sprake van een forse verbetering in het aantal uitzenduren, zowel in Noord-Brabant als in heel Nederland. De indicator heeft bijna een positieve waarde bereikt. In dat geval is het aantal uitzenduren groter dan in dezelfde maand een jaar eerder. Het aantrekken van de uitzendbranche is een voorzichtig positief teken voor de ontwikkeling van de gehele arbeidsmarkt en economie.

Vacaturegraad, Noord-Brabant en NL

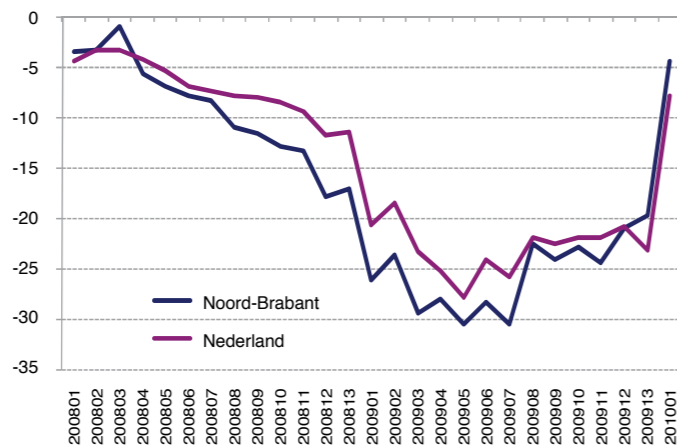
Bron: UWV WERKbedrijf, Vestigingenregister Noord-Brabant
* # openstaande vacatures per 1.000 banen (werkzame personen)

Monsterboard employment index*, Noord-Brabant en NL

Bron: Monsterboard
* The Monster Employment Index Europe, gestart in juni 2005, is een maandelijkse analyse van miljoenen online beschikbare vacatures uit een representatieve selectie van carrière- en vacaturesites in de EU, inclusief Monsterboard.nl.

Ontwikkeling aantal uitzenduren, Noord-Brabant en NL

Bron: ABU Marktmonitor
* Ontwikkeling per periode ten opzichte van een jaar eerder, met correctie voor werkbare dagen (in %)

Werkloosheid

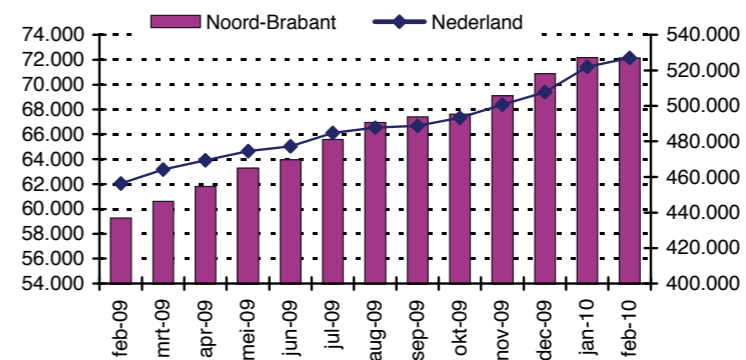
De werkloosheid (nww-ers) in Noord-Brabant is vrijwel constant gebleven op ruim 72.000 personen. Dit komt neer op 6,3% van de beroepsbevolking. Landelijk bedraagt de werkloosheid 6,8%. De werkloosheidsgroei lijkt (enigszins) af te vlakken. Kijken we naar de verschillende deelregio's, dan blijkt de werkloosheid (relatief) het hoogst in Zuidoost-Brabant en het laagst in de regio's Midden- en Noordoost-Brabant.

In tijden van economische crisis worden kwetsbare groepen op de arbeidsmarkt het hardst getroffen. Het gaat hier in het bijzonder om jongeren en oudere

werknemers. De werkloosheid onder jongeren (27 jaar) is in Noord-Brabant sinds februari 2009 met 35% toegenomen, terwijl de groei van de totale werkloosheid beperkt bleef tot 22%. De jeugdwerkloosheid in Noord-Brabant bedraagt 12,2% van de totale werkloosheid. Van de B5-steden kampt Tilburg met de hoogste jeugdwerkloosheid (18,7% van de totale Tilburgse werkloosheid) en daarmee ook met de problemen die hieruit voortvloeien (zoals hangjongeren en het risico van een 'verloren generatie'). In Breda maken jongeren 'slechts' 11,7% uit van het totale werklozenbestand.

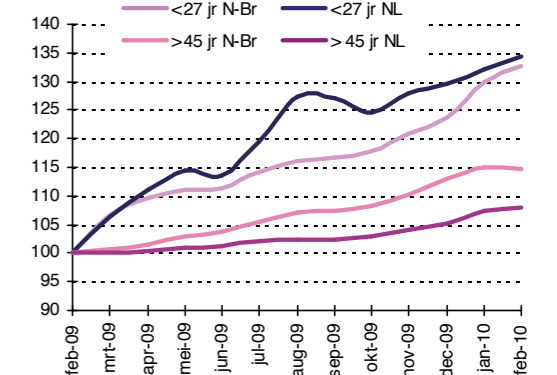
Werkloze ouderen (45 jaar) vormen bijna de helft van het totale nww-bestand. Het aandeel van deze groep in de totale werkloosheid is in de regel hoog, omdat (de perceptie is dat) ze minder aantrekkelijk zijn voor werkgevers. Ten opzichte van februari 2009 is de werkloosheid onder deze groep in Brabant met 15% toegenomen (NL: +8%). Voor de lange termijn is het belangrijk om ook deze oudere werknemers voor de arbeidsmarkt te behouden. Bij een aantrekkende economie smelt immers de jeugdwerkloosheid in de regel als sneeuw voor de zon, terwijl de oudere werkloze zeer moeilijk weer aan het werk komt.

Werkloosheidsontwikkeling Noord-Brabant en NL

Bron: UWV WERKbedrijf

Werkloosheidsontw. <27 jr en >45 jr (feb-09 = 100)

Bron: UWV WERKbedrijf, bewerking ETIN Adviseurs

Werkloosheid (nww-ers) in Noord-Brabant, februari 2010

	abs	totaal in % van bb	< 27 jaar abs	>45 jaar abs
Nederland	526.909	6,8	65.735	243.814
Noord-Brabant	72.011	6,3	8.754	35.244
West-Brabant	18.459	6,4	2.162	9.086
Midden-Brabant	11.969	5,6	1.863	5.572
Noordoost-Brabant	16.943	5,7	1.842	8.574
Zuidoost-Brabant	24.640	7,3	2.887	12.012
B5 Totaal	31.401	8,0	4.291	14.065
Breda	6.328	7,5	742	3.031
Eindhoven	9.310	9,1	1.135	4.153
Helmond	4.425	11,0	597	1.965
's-Hertogenbosch	4.679	6,9	570	2.168
Tilburg	6.659	6,8	1.247	2.748

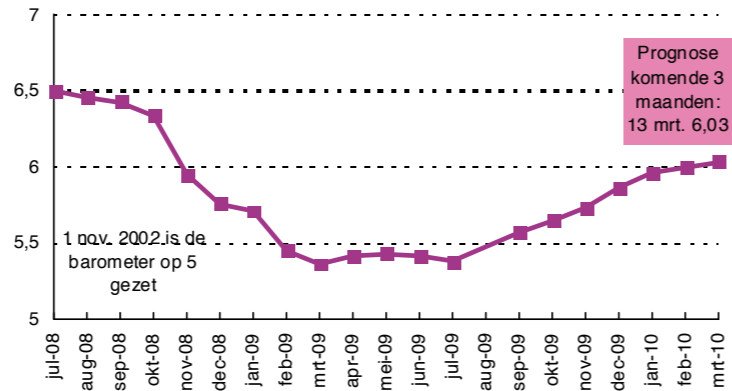
Bron: UWV WERKbedrijf, bewerking ETIN Adviseurs

Economie monitor Brabant

Economische barometer Brabants Dagblad

In de bijlage "De Ondernemer" van het Brabants Dagblad geeft een panel, bestaande uit sleutelpersonen en economische experts, maandelijks een cijfer voor het economisch klimaat in Brabant. Deze individuele cijfers vormen tezamen een barometerscore voor de gehele Brabantse economie.

In maart heeft de barometer een waarde van 6,03 bereikt. De meerderheid van de panelleden beoordeelt de economische situatie nog hetzelfde als in de vorige meting. De op handen zijnde overheidsmaatregelen (bezuinigingen dan wel belastingverhoging) die nodig zijn om het gapend gat tussen inkomsten en uitgaven te dichten, zorgen voor veel onzekerheid. Bovendien leiden de grote financiële problemen van Griekenland (en Portugal) tot veel onrust op de financiële markten, die daardoor voorlopig niet in rustiger vaarwater komen.

Bron: Brabants Dagblad (Wegener), De Ondernemer
Noot: Op 1 november 2002 is de barometer op een waarde van 5 gezet.

Situatie industrie opnieuw verbeterd

De NEVI Inkoopmanagersindex, een indicator van de staat waarin de industrie in Nederland verkeert, komt in februari uit op 55,2. Daarmee bereikt de index de hoogste waarde in 28 maanden.

De bedrijfsomstandigheden bij industriële bedrijven zijn dus opnieuw verbeterd. De economische groei in de industrie wordt veroorzaakt door sterk aantrekkende ordervolumes en een toename van de voorraadvolumes. Vooral de buitenlandse vraag (orders) is nog altijd hoog; de exportorder-index noteert een waarde van 60,4. Hierdoor hebben bedrijven in de industrie meer geproduceerd en meer grondstoffen en halffabrikaten ingekocht. Door deze vraagtoename zijn de inkooprijzen gestegen. De concurrentie is echter nog altijd fel met als gevolg dat de verkoopprijzen dalen en de werkgelegenheid onder druk staat.

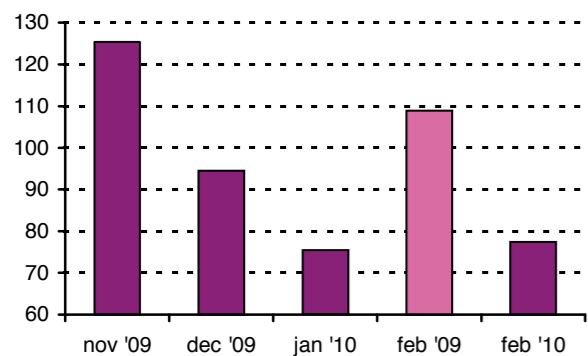
Inkoopmanagersindex*, Nederland

Bron: NEVI PMI
* Samengestelde index: een score <50 geeft een daling van industriële activiteit aan, een score >50 duidt op een groeiende economie.

Bedrijvendynamiek: aantal faillissementen daalt

Faillissementen in Noord-Brabant

Bron: Dun & Bradstreet

Het aantal bedrijven in Noord-Brabant dat failliet gaat, neemt de laatste maanden geleidelijk af. In februari 2010 werden in de provincie in totaal 77 faillissementen geregistreerd. Dit betekent een daling van bijna 30% ten opzichte van dezelfde maand een jaar eerder.

Ontwikkeling conjunctuur Noord-Brabant: gestaag economisch herstel

Uit de Conjunctuurenquête Nederland (COEN) blijkt dat het economisch klimaat in Noord-Brabant opnieuw positiever is geworden. Toch zijn drie van de vier deelindicatoren nog altijd (licht) negatief.

De indicator voor de **economische prestaties** gaat van -13 naar -3. Wat betreft de beoordeling van de omzetontwikkeling in zowel binnen- als buitenland zijn de optimisten na lange tijd eindelijk weer in de meerderheid. De indicator wordt nog altijd fors naar beneden getrokken door de nauwelijks verbeterde personeelssituatie bij veel bedrijven. De werkgelegenheid staat nog steeds zwaar onder druk door een blijvende focus op kostenbeheersing /-besparing.

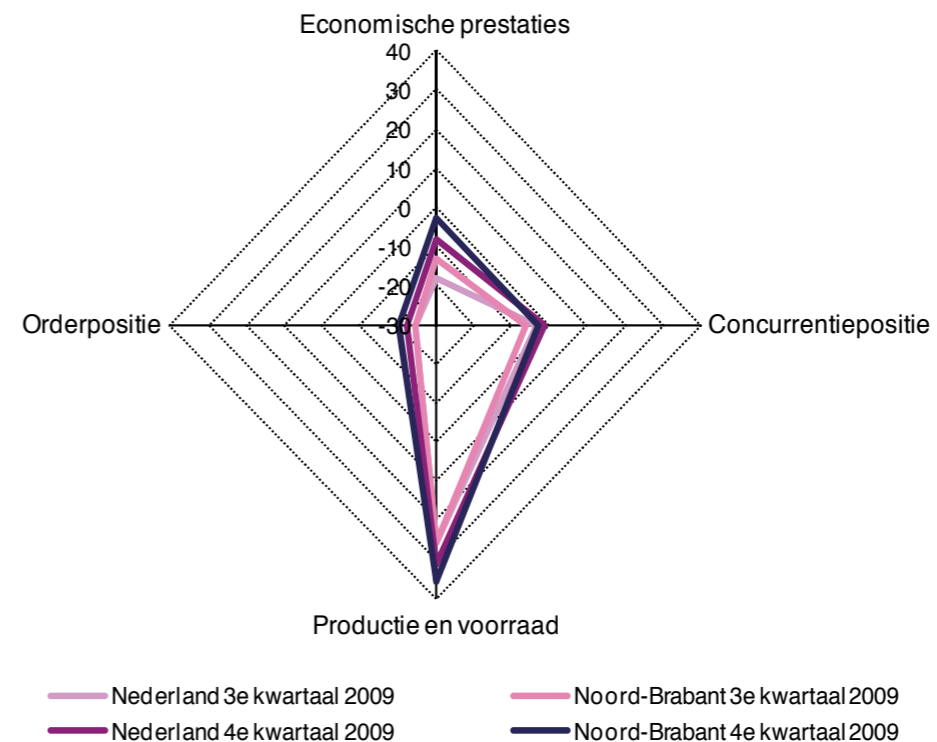
De indicator voor de **concurrentiepositie** is licht verbeterd van -6 tot -3. De overgrote meerderheid van de Brabantse bedrijven ziet geen verandering in de concurrentiepositie ten opzichte van de vorige meting. De neerwaartse spiraal lijkt daarmee echter wel tot stilstand te zijn gekomen.

Ook met de **productie en voorraad** gaat het duidelijk beter in het vierde kwartaal. De indicator bereikt maar liefst een waarde van +36, ten opzichte van +26 een kwartaal eerder. Het aantal bedrijven dat een toename van de productie rapporteert, overstijgt nu het aantal bedrijven dat de productie heeft verlaagd.

De score op de indicator voor de **orderpositie** verbetert gestaag, maar bevindt zich met -20 nog altijd in het rood. Wel zijn er meer bedrijven die een toename van het aantal ontvangen orders melden (22%).

De verwachtingen van ondernemers voor het eerste kwartaal van 2010 wijzen op een pas op de plaats. De indicatoren voor economische prestaties en orderpositie zullen naar verwachting ook nog voor het eerste kwartaal van 2010 met rode inkt worden geschreven.

Score* Noord-Brabant en Nederland op 4 hoofdindicatoren: 3e kwartaal en 4e kwartaal 2009

Bron: CBS Statline/COEN-partners: COEN-resultaten

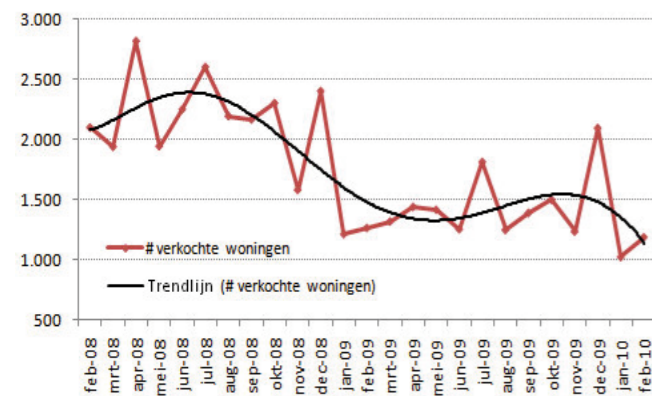
*** Toelichting**
Hoe groter het web, des te groter is de economie. De economische situatie is in het vierde kwartaal zowel in Nederland als in de provincie Noord-Brabant verbeterd ten opzichte van een kwartaal eerder. De verbetering heeft vooral plaatsgevonden op het vlak van economische prestaties en productie & voorraad

Woningmarkt: aantal verkopen op historisch laag niveau

In het vierde kwartaal van 2009 wisselden in Noord-Brabant gemiddeld 1.610 woningen per maand van eigenaar. Dit komt neer op een daling van 23% ten opzichte van hetzelfde kwartaal in 2008. Landelijk was de daling in dezelfde periode 18%. Zoals ook blijkt uit de figuur rechtsonder, ligt het aantal woningverkopen momenteel op een historisch laag niveau. De woningmarkt ligt nagenoeg stil, behalve in het goedkope segment. De verkoopprijzen staan zwaar onder

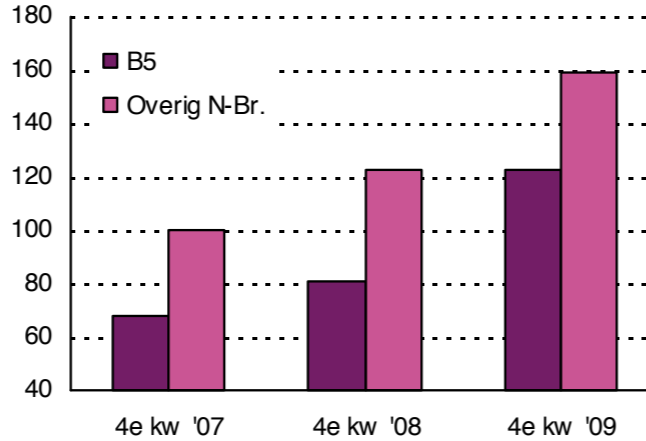
der druk. De prijsindex van bestaande koopwoningen komt over de maand februari uit op 106,5 voor zowel Noord-Brabant als Nederland. Woningen blijven bovendien gemiddeld (veel) langer te koop staan. In de 5 grote Brabantse steden stonden woningen in het vierde kwartaal van 2009 gemiddeld 122 dagen te koop alvorens verkocht te worden. In de rest van de provincie was dit zelfs 159 dagen. Landelijk staan woningen gemiddeld 114 dagen te koop.

Totaal aantal verkochte woningen, Noord-Brabant

Bron: Kadaster

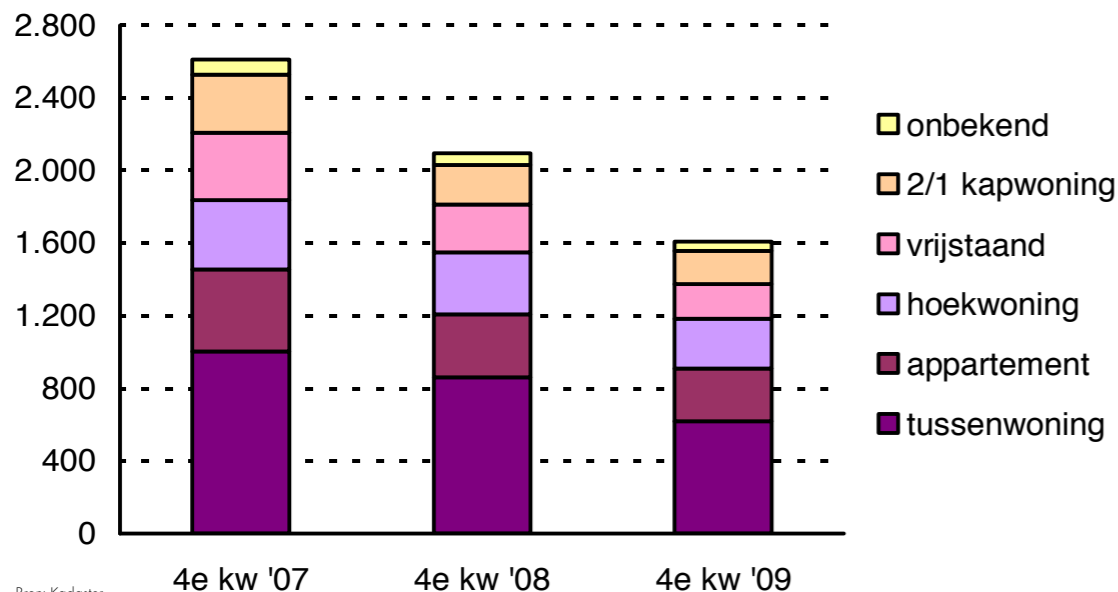
Duur* te koop staan woningen, Noord-Brabant

Bron: NVM

* Looptijd in dagen

Totaal aantal verkochte woningen, Noord-Brabant

Bron: Kadaster

Economische vooruitzichten

Op 16 maart is het CPB naar buiten gekomen met nieuwe prognoses voor de Nederlandse economie. Hierin wordt de **economische groei** in Nederland geraamd op 1% in 2010 en 2% in 2011. De Nederlandse economie is door de crisis zo'n 5% bruto binnenlands product 'kwijtgeraakt' ten opzichte van het eerder verwachte groeipad. Dit verlies wordt waarschijnlijk niet of nauwelijks meer goedgehaakt.

De effecten van de crisis werken naar verwachting nog relatief lang door op de **arbeidsmarkt**. Toch vallen de gevolgen voor de arbeidsmarkt nog mee, als we kijken naar de forse productiedaling en eerdere voorspellingen. De werkloosheid (op basis van CBS-definitie) neemt van 2009 op 2010 toe met ruim 30% en blijft naar verwachting constant in 2011. Zowel internationaal gezien als vanuit historisch perspectief is de werkloosheid in Nederland nog relatief laag. In termen van werkloosheidspercentage scoort Nederland aanmerkelijk beter dan bijvoorbeeld Duitsland, België, Spanje en het EU27-gemiddelde. Ook ten opzichte van de vorige neergang in de periode 2002-2003 valt de (geraamde) werkloosheid relatief mee. We zien een vergelijkbare toename van de

werkloosheid, terwijl de economische neergang nu veel groter is. Het lijkt er daarom op dat de Nederlandse arbeidsmarkt flexibeler is geworden, onder andere doordat er meer zzp-ers (zelfstandigen zonder personeel) zijn. Deze groep heeft de laatste maanden harde klappen te verwerken gekregen. Ook de uitzendbranche heeft een groot deel van het banenverlies opgevangen.

Verskil in werkloosheidspercentage Nederland t.o.v. andere landen (in %-punt)

EU-27	-5,4
België	-4,7
Duitsland	-4,3
Spanje	-14,4
Frankrijk	-5,5
Verenigd Koninkrijk	-4,5
Italië	-3,8

Noot: een waarde van -5,4 (t.o.v. EU-gemiddelde) betekent dat het werkloosheidspercentage in Nederland 5,4%-punt lager is, hetgeen uiteraard positief is.

Nieuwsberichten over de conjunctuur

Consumentenvertrouwen blijft steken

De stemming onder Nederlandse consumenten is in maart nauwelijks veranderd. De indicator komt uit op -12, ten opzichte van -13 in februari. De opgaande lijn die is ingezet vanaf maart vorig jaar, zet daarmee (vooralsnog) niet verder door. De marginale verbetering van deze indicator wordt veroorzaakt doordat consumenten deze maand een stuk minder negatief zijn over het economisch klimaat in de afgelopen 12 maanden dan een maand eerder. De overige deelindicatoren zijn constant.

Bron: CBS Conjunctuurbericht, maart 2010

Producentenvertrouwen

Nederlandse industriële ondernemers zijn in maart minder somber gestemd

dan in februari 2010. De indicator voor het producentenvertrouwen steeg dan ook van -5,0 naar -3,1. De verbetering wordt gerealiseerd doordat producenten verwachten dat hun productie in de komende maanden toeneemt. Vooral producenten van consumptiegoederen zijn aanmerkelijk positiever dan vorige maand. Over de toekomstige ontwikkeling van dewerkgelegenheid in hun branche zijn ondernemers onveranderd pessimistisch.

Bron: CBS Conjunctuurbericht, maart 2010

Industriële productie en omzet nemen toe

De gemiddelde dagproductie van de Nederlandse industrie was in januari van dit jaar 6% hoger dan in dezelfde maand een jaar eerder. Er is daarmee eindelijk weer sprake van een gezonde

groei van de productie. Dat is sinds november 2008 feitelijk niet meer het geval geweest. Vooral in de aardolie-, chemische- en rubber- en kunststofproductenindustrie werd aanzienlijk meer geproduceerd (+19%). De basismetaal- en metaalproductenindustrie scoorde een plus van 11%.

Ook de omzet in de industrie nam toe. Bedrijven behaalden in januari 8% meer omzet dan een jaar eerder. In december 2009 was de omzet al 4% hoger dan een jaar eerder. Ook hier is dus een einde gekomen aan een periode van krimp (20 à 30% lagere omzetten), waarvan sinds november 2008 sprake is geweest. Ook in omzetermen voert de aardolie-, chemische- en rubber- en kunststoffenindustrie de lijst aan (+33%).

Bron: CBS Conjunctuurberichten, maart 2010

Colofon

De Economie Monitor Brabant geeft een integraal beeld van belangrijke, actuele ontwikkelingen in de Brabantse economie, waar mogelijk gespiegeld aan landelijke ontwikkelingen, op basis van diverse bronnen. De Economie Monitor Brabant is een uitgave van de provincie Noord-Brabant, in samenwerking met SER Brabant en de Kamer van Koophandel.

Opdrachtgever

Provincie Noord-Brabant

Samenstelling

ETIN Adviseurs

Redactie

Mercur Communicatieadvies

Vormgeving

Cragt Communicatie & Creatie

Contactadres

ETIN Adviseurs

Postbus 3255

5203 DG 's-Hertogenbosch

info@etin.nl

Voor meer informatie over de Economie Monitor Brabant en andere relevante documenten over de economie in Noord-Brabant:

www.brabant.databank.nl